

ТАРИХ САБАҒЫН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ АРҚЫЛЫ ТИІМДІ ОҚЫТУ

ҚАЗІРГІ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ДАМЫҒАН ЗАМАНДА БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІ ҚАРҚЫНДЫ ӨЗГЕРІСТЕРГЕ ҰШЫРАУДА. СОЛ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ ЕҢ МАҢЫЗДЫСЫ – ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ (ЖИ) ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНЕ ЕНУІ. ӘСІРЕСЕ ТАРИХ ПӘНІНДЕ ЖИ-ДІҢ МҰМКІНДІКТЕРІ ОҚУ САПАСЫН АРТТЫРУҒА, ОҚУШЫ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН ОЯТУҒА ЖӘНЕ МҰҒАЛІМ ЖҰМЫСЫН ЖЕҢІЛДЕТУГЕ ҮЛКЕН СЕРПІН БЕРУДЕ. ЖИ БҮГІНДЕ ТЕК КӨМЕКШІ ҚҰРАЛ ҒАНА ЕМЕС, ТАРИХИ БІЛІМДІ МЕҢГЕРУДІҢ ЖАҢА ӘДІСТЕМЕСІНЕ АЙНАЛЫП КЕЛЕДІ.

ЖИ деректерге қолжетімділікті айтарлықтай кеңейтті. Бұрын ұзақ уақыт қажет ететін тарихи құжаттарды, архив материалдарын немесе карталарды қазір бірнеше секунд ішінде табуға болады. Бұл оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамытып, дереккөздермен жұмыс істеуді жеңілдетеді. Тарих сабақтарындағы көрнекілік мәселесі де жаңа деңгейге көтерілді. ЖИ көмегімен тарихи карталар, интерактивті инфографика, хронологиялар, 3D модельдер мен виртуалды реконструкциялар оңай дайындалады. Мысалы, ежелгі қалалардың үшөлшемді бейнесін көру немесе белгілі бір шайқастың барысын интерактивті түрде зерттеу оқушылардың қызығушылығын арттыра түседі. Сондай-ақ жасанды интеллект жеке білім беру траекториясын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Әр оқушының қабілеті мен оқу қарқыны әр түрлі. ЖИ платформалары оқушының деңгейіне байланысты тапсырмалар, қосымша түсіндірмелер мен тестер ұсынып, әр баламен жеке жұмыс істеуге жағдай жасайды.

– Тарихи карталарды талдау, себеп-салдарлық байланыстар жасау;
– Мәтіндерді салыстыру және құжаттарды талдауға қолайлы.

4. Microsoft Copilot

– Презентация, инфографика, хронологиялық кестелер дайындауға өте тиімді;
– Word, PowerPoint ішінде автоматты түрде материал құрастырады.

5. Canva AI

– Инфографика, тарихи карталар, хронология ленталары, постерлер, презентациялар жасауға мүмкіндік береді;
– Мұғалімдер үшін визуалды материал жасаудың ең ыңғайлы құралдарының бірі.

6. Histogramy.io (интерактивті тарих картасы)

– Әлем тарихындағы оқиғаларды жылдар бойынша интерактивті түрде көрсету;
– Оқушыларға уақыт пен кеңістікті байланыстыра түсінуге көмектеседі.

7. Google Arts & Culture

– Музейлер, археологиялық ескерткіштер, тарихи суреттер мен экспонаттарды виртуалды көру;
– Өте сапалы 3D турлар мен тарихи галереялар бар.

8. MyHeritage AI / Artbreeder

– Тарихи тұлғалардың бейнесін реконструкциялау;
– Портреттерді жаңғырту арқылы қызығушылық оятады.

Осы платформалар мұғалімнің шығармашылық мүмкіндігін кеңейтіп, сабақтың сапасын едәуір арттыра алады.

ЖИ мұғалім жұмысына қалай көмектеседі?

Мұғалімдер ЖИ арқылы сабақ жоспарын, жұмыс парақтарын, бағалау критерийлерін, рефлексия сұрақтарын, тест нұсқаларын және көрнекі материалдарды тез дайындай алады. Бұл уақытты үнемдеп, басты назарды оқушымен тікелей жұмысқа аударуға мүмкіндік береді.

ЖИ қолданудағы жауапкершілік

Сонымен қатар жасанды интеллекті шектен тыс қолдану оқушының өз бетімен іздену дағдысын төмендетіп жіберуі мүмкін. Сол себепті мұғалім ЖИ-дің берген ақпаратын тексеріп, оқушыны сенімді дереккөздермен жұмыс істеуге үйретуі қажет. ЖИ – негізгі емес, көмекші құрал болуы тиіс.

Жасанды интеллект тарих пәнін оқытуды жаңа деңгейге көтеріп, мазмұнын ықшам, көрнекі, қызықты әрі түсінікті етеді. Мұғалімнің орнын баспайды, бірақ оның мүмкіндігін еселеп арттырады. Зерттеуге құштар, тарихи ойлау дағдысы қалыптасқан ұрпақ тәрбиелеуде ЖИ-дің рөлі зор болмақ.

Жантөре ҚАМБАЗАР,

Ақшұқыр мектеп-лицейінің тарих пәні мұғалімі.

Тарих сабағында қолдануға болатын тиімді ЖИ платформалары:

- 1. ChatGPT (OpenAI)**
– Тақырыпқа түсінік беру, жоспар құру, мәтіндерді саралау, тезис және эссе жазу;
– Сабақ жоспарларын, тестерді, дидактикалық материалдарды жылдам дайындауға көмектеседі.
- 2. Khan Academy – Khanmigo (ЖИ ассистенті)**
– Тарих бойынша түсіндірмелер, нақты уақыттар мен оқиғаларды реттеу;
– Оқушыға жеке деңгей бойынша тапсырма ұсынады.
- 3. Google Gemini**

Жалған ақпарат: МӘМС АЯСЫНДА БАЛАЛАРҒА ТІС ИМПЛАНТТАРЫН ОРНАТАТЫН ПИЛОТТЫҚ ЖОБА ЖАСАЛЫП ЖАТҚАН ЖОҚ

БАЛАЛАРҒА ИМПЛАНТТАР МЕН БРЕКЕТТЕРДІ МІНДЕТТІ ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ ЕСЕБІНЕН ОРНАТАТЫН ПИЛОТТЫҚ ЖОБА БАСТАЛҒАНЫ ТУРАЛЫ ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕ ТАРАҒАН АҚПАРАТ ШЫНДЫҚҚА ЖАНАСПАЙДЫ. МӘМС ЖҮЙЕСІНДЕ ТЕК БАЛАЛАРҒА ЖЕДЕЛ ЖӘНЕ ЖОСПАРЛЫ ТҮРДЕ БІРҚАТАР СТОМАТОЛОГИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕР, СОНЫҢ ІШІНДЕ ОРТОДОНТИЯЛЫҚ КӨМЕК ҚАНА ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.

Ақпараттық кеңістікте Алматы, Астана, Шымкент қалаларында және бірқатар облыстарда 18 жасқа дейінгі балаларға МӘМС аясында брекetter мен импланттар орнату бойынша пилоттық жоба іске қосылғаны туралы хабар тараған болатын. Алайда әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры қазіргі уақытта мұндай жобаның іске қосылмағанын ресми түрде хабарлайды.

«Естеріңізге сала кетейік, МӘМС бойынша тегін тіс емдеу көмегіне халықтың белгілі санаттары қол жеткізе алады. Атап айтқанда, балалар жедел және жоспарлы стоматологиялық қызметтерге жүгіне алады. Оларға күрделі тісжегіні, пульпитті және периодонтитті емдеу, тіс түбірін пломбалау, тіс жүзу, абсцессті ашу, пластикалық операциялар, пародонт қалталарын санациялау, сондай-ақ алдын алу шаралары физиураларды герметизациялау, реминерализация, миотерапия және басқа да қызметтер кіреді. МӘМС жүйесі бойынша ортодонтиялық көмекті де алуға болады. Ортодонтиялық көмек жақ, бет аумағының туа біткен патологиясы бар балаларға, тіс-жақ аномалиялары бар аз қамтылған отбасылардан шыққан балаларға көрсетіледі», – деп мәлімдеді әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының Маңғыстау облысы бойынша филиалы.

Аталған қызмет тізіміне ортодонт кеңесі, туа біткен жақбет патологиясы бар балалар үшін ортодонтиялық пластинканы қолдана отырып тіс-жақ аномалияларын түзету, ортодонтиялық коррекция, кешенді бастапқы тексеру, тіс қалыбын алу, сүт және тұрақты тістерді тегістеу, сондай-ақ ортопантомография кіреді.

Туа бітті және жүре пайда болған жақ, бет аймағының деформациялары бар балаларға медициналық көмек стоматолог дәрігердің көрсетілімдері бойынша амбулаторлық жағдайда немесе стоматологиялық және жақ, бет хирургиясы қызметтерін көрсететін медициналық ұйымдарда бет, жақ хирургі тарапынан көрсетіледі. Барлық аталған қызметтер МӘМС аясында ұсынылады.

Еске саламыз:

Жоспарлы стоматологиялық көмекті балалар мен жүкті әйелдер ала алады.

Жедел стоматологиялық көмек төмендегі санаттарға көрсетіледі:

- балалар;
- жүкті әйелдер;
- зейнеткерлер мен ҰОС ардагерлеріне;
- I, 2, 3-топтағы мүгедектігі бар азаматтарға;
- атаулы әлеуметтік көмек алушыларға;
- жұкпалы, әлеуметтік маңызы бар аурулармен және айналасындағыларға қауіп төндіретін аурулармен ауыратын науқастарға;
- мүгедектігі бар баланы немесе I топ мүгедегін күтетін жұмыс істемейтін тұлғаларға;
- «Алтын алқа», «Күміс алқа» алқаларымен марапатталған көп балалы аналарға.

Бұл ретте жағдайдың жедел санатына жатқызылуы, оның ішінде қатты ауырсынудың бар-жоғы – науқастың жағдайына жүргізілген клиникалық бағалау негізінде стоматологтің қабылдайтын шешіміне байланысты.

әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының Маңғыстау облысы бойынша филиалы.

Тағамнан улану мен жіті ішек ауруларының алдын алу

ЖАҢА ЖЫЛДЫҚ МЕРЕКЕЛЕР ТЕК ДӘМДІ ТАҒАММЕН ҒАНА ШЕКТЕЛМЕЙДІ, ОЛАР ДА ДЕНЕГЕ ҚОСЫМША КҮШ ТҮСІРЕДІ. ҮЙДЕ ДАЙЫНДАЛҒАН ТАҒАМДАРДЫҢ ЗИЯНСЫЗ БОЛЫП КӨРІНГЕНІНЕ ҚАРАМАСТАН, АЗЫҚ-ТҮЛІКТІ ДҰРЫС САҚТАМАУ ЖӘНЕ ДАЙЫНДАУ ТӘЖІРИБЕСІ – МЕРЕКЕ КЕЗІНДЕ ДЕНСАУЛЫҚТЫҢ НАШАРЛАУЫНЫҢ НЕГІЗГІ СЕБЕПТЕРІ.

Статистика деректеріне сәйкес тағамдық интоксикация бойынша жедел жәрдемге жүгіну жағдайларының ең жоғары көрсеткіші 31 желтоқсан – 3 қаңтар аралығына сәйкес келеді. Негізгі қауіпті факторлар – сапасыз өнімдер, ұзақ сақталған тағамдар және санитарлық талаптардың бұзылуы.

Мерекелік мәзірдегі қауіпті тағамдарға майонез қосылған салаттар, ет және балықтан жасалған тағамдар, түрлі суық тағамдар жатады. Бөлме температурасында екі сағаттан артық тұрған мұндай тағамдарда ішек таяқшасы, сальмонелла, стафилококк секілді қауіпті бактериялар белсенді түрде көбейе бастайды. Сонымен қатар өнімдерді қайта мұздату, күмәнді жерлерден дайын тағамдарды сатып алу және жарамдылық мерзімі өткен өнімдерді пайдалану да улануға себеп болады.

Мамандар ұсынатын сақтық шаралары – тағамдарды тоңазытқышы бар дүкендерден ғана сатып алу; жарамдылық мерзімі мен қаптаманың бүтіндігін міндетті түрде тексеру, тағамдарды ұзақ сақталмайтындай етіп аз мөлшерде әзірлеу; майонез қосылған салаттарды дастарханға қояр алдында ғана араластыру; шикі ет, балық және дайын тағамдарға арналған пышақтар мен тақтайларды бөлек қолдану; ет пен балықты толық термиялық өңдеуден өткізу. Дайын тағамдарды сақтау температурасын +4 °С-тан асырмау; майонез қосылған салаттарды 12 сағаттан артық сақтамау, ет және балық тағамдарын бір тәуліктен артық ұстамау; дастархан үстінде ұзақ уақыт қалдырмау керек. Себебі екі сағаттан кейін бактериялық қауіп бірнеше есе артады.

ТАҒАМДЫҚ ИНТОКСИКАЦИЯ БЕЛГІЛЕРІ

Уланудың негізгі белгілері: жүрек айну, құсу, іш өту, іштің қатты ауыруы, дене қызуының көтерілуі және жалпы әлсіздік. Мұндай белгілер байқалғанда тағам қабылдауды тоқтатып, көп мөлшерде су ішу қажет. Жағдай нашарлаған жағдайда медициналық көмекке жүгінген жөн.

Қарапайым санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау арқылы жаңа жыл мерекесінде тағамдық улану қауіпін әлдеқайда төмендетуге болады. Мамандардың айтуынша, мерекелік дастарханнан қауіпсіздігі үй иелерінің ұқыптылығына және пайдаланылатын өнімдердің сапасына тікелей байланысты.

Тағамды дұрыс дайындау және сақтау – жаңа жылды денсаулықпен, қуанышпен және жағымсыз оқиғасыз қарсы алудың ең тиімді жолы.

Рахимаш МЕЛЬДИБЕКОВА,

Маңғыстау облысының санитарлық-эпидемиологиялық бақылау департаментінің тамақтану объектілерін бақылау бөлімінің басшысы.

"МАҢҒЫСТАУ МЕДИА" ЖШС
ЖАРНАМА БӨЛІМІ

☎ | 8 7292 20 48 42 | жұмыс уақытында

☎ | 8 778 145 90 93 | тәулік бойы қосулы

MAҢҒYSTAY MEDIA

«Шетпе-тас» ЖШС «2026 – 2031 жылдарға арналған ҚР Маңғыстау облысы, Маңғыстау ауданындағы Жаңа орпа - II кенорнының бөлігіндегі құрылыс тасын өндіру объектісі үшін атмосфералық ауаға ластанушы заттардың рұқсат етілген шығарындыларының нормативтері» жобасы бойынша ашық жиналыс нысанында қоғамдық тыңдаулар өтетіні туралы хабарлайды.

Учаскенің географиялық координаттары және Жаңа орпа - II кен орнының өсер ету аумағының географиялық координаттары: 44о 07' 26.50" с.е., 52о 13' 10.20" ш.б.

Қоғамдық тыңдаулар: 2026 жылғы 23 қаңтарда, сағат 15:00-де өтеді.

Қоғамдық тыңдаулардың өтетін орны: Маңғыстау облысы, Маңғыстау ауданы, Шетпе а.о., Шетпе ауылы, орталық шағын ауданы, 42, Шетпе ауылының мәдениет үйінде өтеді.

Карантин режимі немесе төтенше жағдайлар болған жағдайда тыңдаулар ZOOM арқылы бейнеконференция форматында өтеді. Қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін мына сілтеме бойынша өтуіңіз қажет: <https://us04web.zoom.us/j/3013598896?pwd=vJekNNNe0NWGqKvhtjFL971aWfmBao.1&omn=71675423681>

Конференция идентификаторы: 301 359 8896. **Кіру коды:** Ys8Chm **Іс-шараның бастамашысы:** «Шетпе-тас» ЖШС, мекен-жайы: ҚР, Маңғыстау облысы, Маңғыстау ауданы, Шетпе ауылдық округі, Шетпе ауылы, Ескі Шетпе шағын ауданы, 143/2 үй, Телефон/факс (7292) 304105, тел.: +7 (7755138403).

Жобаны әзірлеуші: ЖК А.А.Пушкина., Ақтау қаласы, 14-шағын аудан, 19-үй, 121-пәтер, телефон: +7 (7755138403).

Құжаттама <https://ndbecology.gov.kz/> порталында және <https://www.gov.kz/memleket/entities/mangystau-eco/> интернет-ресурсында орналасқан.

Материалдарды сұрауға болатын электрондық поштаның мекен-жайы мен телефоны: alenin25@yandex.kz, телефон: +7 (7755138403).

Ескертулер мен ұсыныстар мына мекен-жай бойынша қабылданады: «Маңғыстау облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы» мемлекеттік мекемесі, Ақтау қаласы, 14-шағын аудан, 1-ғимарат; тел.: +7 (7292) 462131 (1210), s.bazarbay@mangystau.gov.kz, mangystautabigat@gmail.com, жауапты тұлға Сабина Базарбай.

01.11.2016 ж. Р. Ақмырзақызы атына берілген №5263 сыйға тарту шарты жоғалуына байланысты ЖАРАМСЫЗ ДЕП ТАНЫЛСЫН.